

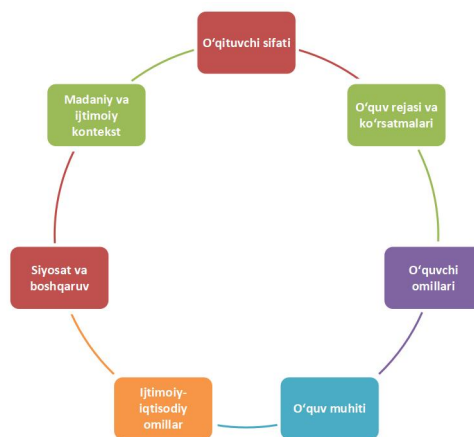
PISA XALQARO BAHOLASH DASTURINING UMUMIY OʻRTA TAʼLIM SIFATIGA TAʼSIR QILUVCHI OMILLARI

Palvannazirov Sardorbek Xamrobek oʻgʻli
A.Avloniy nomidagi pedagogik-mahorat milliy instituti xodimi

Annotatsiya: Ushbu tezisda xalqaro baholash dasturlaridan biri boʻlmish PISA dasturining umumiy oʻrta taʼlim sifatiga taʼsir koʻrsatuvchi omillari haqida soʻz boradi.

Kalit soʻzlar: PISA, taʼlim, oʻquvchi, maktab, sifat.

Sifatli taʼlim shaxsning har tomonlama rivojlanishi va jamiyat taraqqiyoti uchun zarurdir. U oʻquvchilarni doimiy oʻzgaruvchan dunyoda rivojlanish uchun zarur koʻnikmalar, bilim va qadriyatlar bilan qurollantiradi. Taʼlim sifatiga turli omillar taʼsir koʻrsatadi, ularni keng maʼnoda oʻqituvchi sifati, oʻquv dasturi va baholash, taʼlim muhiti, oʻquvchilar omillari, ota-onalar va jamiyatning ishtiroki, taʼlim siyosati va boshqaruvi, texnologik integratsiya, ijtimoiy-madaniy omillar va globallashuv kabilari tasniflash mumkin. Taʼlim sifatiga koʻplab omillar taʼsir qiladi, ularning har biri oʻquvchilarning taʼlim natijalariga turli yoʻllar bilan hissa qoʻshadi. Taʼlim sifatiga taʼsir qiluvchi asosiy omillar [1-rasm]:

1-rasm

Oʻqituvchi sifati:

Malaka va tayyorgarlik: Oʻqituvchilar malakasini oshirish, taʼlim tizimining asosiy tayanchlaridan biridir. Ularning malakasi, uzluksiz kasbiy rivojlanishi va pedagogik tajribasi taʼlim sifatiga sezilarli taʼsir koʻrsatadi. Oʻqituvchilar malakasini oshirish boʻyicha samarali dasturlar oʻqituvchilarning fan, pedagogika va sinfni boshqarish boʻyicha yaxshi bilimga ega boʻlishini taʼminlaydi. Muntazam ravishda kasbiy rivojlanish imkoniyatlari oʻqituvchilarga eng soʻnggi taʼlim amaliyotlari va texnologiyalaridan xabardor boʻlishga yordam beradi. Yuqori malakali va yaxshi tayyorlangan oʻqituvchilar samarali oʻqitish uchun juda muhimdir. Uzluksiz kasbiy rivojlanish oʻqituvchilarning eng soʻnggi taʼlim amaliyotlari bilan yangilanib turishini taʼminlaydi.

Oʻqitish usullari va pedagogikasi: Innovatsion va oʻquvchiga yoʻnaltirilgan oʻqitish usullarini qoʻllash taʼlim natijalarini oshiradi. Soʻrovga asoslangan taʼlim, hamkorlikda oʻrganish va tabaqalashtirilgan taʼlim kabi samarali pedagogika turli xil taʼlim ehtiyojlarini qondiradi hamda tanqidiy fikrlash bilan birgalikda muammolarni hal qilish koʻnikmalarini rivojlantiradi.

Oʻquv rejasi va koʻrsatmalari:

O'quv rejasining dolzarbligi va kompleksligi: O'quv dasturining to'g'ri ishlab chiqilganligi, jamiyat ehtiyojlariga mos, har tomonlama va muvofiqlashtirilganligi o'quvchilarning zarur ko'nikma hamda bilimlarni egallashini ta'minlaydi. O'quv dasturi mehnat bozorida o'zgarishlarni, texnologiya va fandagi yutuqlarni aks ettirish uchun muntazam ravishda yangilanib turishi kerak.

Baholash usullari va ularning ta'siri: Baholar xilma-xil bo'lishi va o'quv maqsadlariga mos kelishi kerak. Formativ baholash o'quvchilarga doimiy fikr-mulohazalarni taqdim etadi hamda yaxshilashga muhtoj sohalarni aniqlashga yordam beradi, summativ baholash esa umumiy ta'lim natijalarini baholaydi. Samarali baholash amaliyotlari ta'limni yaxshilashga yordam beradi va o'quvchilarning o'qishini qo'llab-quvvatlaydi.

O'zgaruvchan ta'lim ehtiyojlariga moslashish: o'quv rejasi rivojlanayotgan ta'lim landshaftiga moslashish uchun yetarlicha moslashuvchan bo'lishi kerak. Bunga raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik kabi 21-asr ko'nikmalarini o'quv dasturiga kiritish kiradi.

O'quv muhiti:

Jismoniy infratuzilma va resurslar: sifatli ta'lim olish uchun yaxshi jihozlangan o'quv xonalari, kutubxonalar, laboratoriyalar va dam olish joylari kabi tegishli jismoniy infratuzilma juda muhimdir. Darsliklar, raqamli resurslar hamda o'quv qo'llanmalari kabi o'quv materiallaridan foydalanish o'rganish tajribasini oshiradi.

Sinf muhiti va boshqaruvi: Ijobiy va yaxshi boshqariladigan sinf muhiti o'rganish va faollikni rivojlantiradi. Sinfni boshqarishning samarali strategiyalari qulay o'quv muhitini yaratadi, uzilishlarni minimallashtiradi va o'quvchilar ishtirokini rag'batlantiradi.

Xavfsizlik va inklyuzivlik: Xavfsiz va inklyuziv ta'lim muhitini ta'minlash barcha o'quvchilar uchun juda muhimdir. Maktablarda zo'ravonlik, kamsitish va zo'ravonlikning oldini olish siyosati bo'lishi kerak. Inklyuziv ta'lim amaliyoti turli xil ehtiyojlarga ega bo'lgan o'quvchilar, shu jumladan nogironlar qo'llab-quvvatlanishini ta'minlaydi.

Texnologiya integratsiyasi: Kompyuterlar va internet kabi texnologiyalarga kirish raqamli resurslar va interfaol usullar orqali o'rganishni kuchaytirishi mumkin.

Ijtimoiy-iqtisodiy omillar:

Ota-onalarning ta'limi va qo'llab-quvvatlashi: Ota-onalarning ta'limdagi ishtiroki o'quvchilarning muvaffaqiyatiga ijobiy ta'sir qiladi. O'qimishli va qo'llab-quvvatlovchi ota-onalar o'z farzandlarining o'qishi bilan shug'ullanishadi, uy vazifalarini bajarishda yordam berishadi va o'qituvchilar bilan muloqot qilishadi.

Jamiyat ishtiroki va resurslari: Hamjamiyat ishtiroki qo'shimcha resurslar, tajriba va qo'llab-quvvatlash orqali ta'lim tajribasini boyitadi. Maktablar ta'lim imkoniyatlarini oshirish uchun mahalliy korxonalar, tashkilotlar va jamoat a'zolari bilan hamkorlik qilishi mumkin.

Maktab-jamoa hamkorligi: Maktablar va jamoalar o'rtasidagi samarali hamkorlik ta'lim muhitini qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu hamkorliklar ustozlik dasturlari, jamoat xizmati loyihalari va mahalliy ta'lim muammolarini hal qilish uchun hamkorlik tashabbuslarini o'z ichiga olishi mumkin.

Iqtisodiy barqarorlik: Iqtisodiy jihatdan barqaror bo'lgan o'quvchilar ko'pincha ta'lim resurslari va qo'llab-quvvatlash tizimlaridan yaxshiroq foydalanish imkoniyatiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davletshin M.G Zamonaviy maktab o'quvchisining psixologiyasi. - T.: O'zbekiston 1999.
2. A.A. Ismailov, X.J. Daminov va boshqalar. "O'quvchilarni xalqaro tadqiqotlarga tayyorlashga mo'ljallangan axborotnoma" 1-son, Toshkent, "O'qituvchi" nashriyoti, 2020-yil, 128 bet.
3. Andreas Schelchier "World Class"-OECD Publishing 2-son, 2018-yil, 256 bet

4. E.D. Yusupov, Z.K. Kusharov. “Menejment nazariyasi”. Toshkent-2019 yil.